

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ ВНУТРІШНЬОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Актуальність комплексного дослідження віртуальної реальності обумовлена її зростаючим впливом на всі сфери соціального буття та на життя окремої людини. Філософський підхід дозволяє досягнути дану проблему на рівні розуміння, визначити її теоретичну та практичну значимість, сформувати цілісний погляд на феномен віртуальної реальності, закладаючи тим самим фундамент для полідисциплінарних досліджень. Не дивлячись на те, що певні аспекти віртуальної реальності достатньо вивчені (наприклад, генеза поняття, його евристичний потенціал, психологічні аспекти проблеми тощо), все ж залишаються перспективи подальших наукових розвідок. Так новизна авторського підходу полягає у тому, що віртуальна реальність розглядається нами як спосіб внутрішньої еміграції в контексті концепції буттєвісного укорінення людини [Див.: 1].

Зауважимо, що у своїх дослідженнях ми, як і більшість сучасних науковців, схилиємось до аристотелівської традиції трактування поняття "virtus" (від лат. – можливий, потенційний, уявний), тобто як проблеми співвідношення актуального та потенційного. У своїх працях Аристотель часто вживає дане поняття для позначення предметів, що не мають ніяких самостійних сутностей та перебувають поза конкретними утвореннями [Див.: 2, 70]. По суті таке визначення точно передає стан "внутрішньої" еміграції, коли людина фізично знаходиться у даному просторі та часі, але психічно, інтелектуально тощо перебуває поза ними, в уявному світі.

Процес формування віртуальної реальності має як об'єктивні, так і суб'єктивні передумови. З одного боку, він є результатом розвитку інформаційних технологій та глобалізації, а з іншого – обумовлений соціально-психологічними потребами людини. В різних країнах цей процес має свої особливості та відповідає культурно-історичним умовам. Однак не завжди сприймається окремою особистістю позитивно. Крім того не завжди людина може адаптуватися до різних соціальних змін. У такому випадку вона намагається сховатися, втекти від дійсності у віртуальний світ, де відчуває себе сильною, здатною контролювати своє життя тощо. Таким чином відбувається своєрідна внутрішня еміграція, втеча у віртуальний простір. Остання, на нашу думку, не дозволяє вирішити соціально-психологічні проблеми, а лише приховує їх, виступаючи засобом лише псевдоукорінення у бутті.

Розглядаючи проблему втрати реальності в наш час, Ж. Бодрийяр трактує її як позбавлення вміння розрізняти образ та референт [Див.: 3, 45]. Тобто, людина вступає у взаємодію не з речами, а із симуляціями. Так, наприклад, у спілкуванні за допомогою Інтернету людина деперсоніфікована. Вона створює, конструює за власним бажанням віртуальний образ, що є лише симуляцією реальної ідентичності (статевої, вікової, професійної, національної тощо).

До сьогоднішнього дня тривають дискусії з приводу оцінки впливу віртуальної реальності на людину. Думки, що висловлюються з даного приводу, прямо протилежні: від різко негативних до позитивних. Ми схилиємось до тієї точки зору, яка наполягає на неможливості заміни реальних відносин та реального життя віртуальним. Скоріше мову необхідно вести про певне включення віртуальної реальності в систему та сутність реальних людських взаємовідносин. Адже традиційне розуміння особистості передбачає наявність в неї певних ціннісних настанов, індивідуальних рис, життєвої світоглядної позиції, що виражається у реальних вчинках. Однак віртуальна реальність виключає наявність матеріальних форм буття. По суті реальна людина створює віртуальний бажано-уявний образ.

Створення віртуальної реальності іноді може збагачувати людину, допомагати адаптуватися до реального життя, вирішувати певні психологічні проблеми. Проте радикальний варіант – внутрішня еміграція, еміграція у віртуальний світ – позбавляє людину зв'язків із зовнішнім світом, який сприймається як джерело проблем, та створює ілюзію спокою та комфорту. Втеча у віртуальну реальність не дає людині можливості піднятися на рівень екзистування. Грамотне ж використання певних особливостей віртуальної реальності в деяких випадках може виступати засобом ідентифікації підсвідомих проблем та інструментом їх вирішення. Працювати з людиною у даному випадку здатен виключно професійний психолог.

Отже, проблема вивчення віртуальної реальності (у тому числі і як способу внутрішньої еміграції) є багатогранною й по суті виступає одним з варіантів самопізнання та самовдосконалення людини.

Література:

1. Цимбал Т. Буттєвісне укорінення людини. – Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2005.
2. Аристотель. Полное собрание сочинений: В 4 т. – Т. 1. – М., 1976.
3. Бодрийяр Ж. К критике политической экономии знака. – М., 2003.